

UVODNIK

EDITORIAL

Gošća urednica: Višnja Škerk

Dragi čitatelji, poštovani kolegice i kolege,

Posebna mi je čast i zadovoljstvo što sam gost urednik tematskog broja MEDICUSA "Urogenitalne infekcije – izabrana poglavlja", te iskreno zahvaljujem Uredničkom odboru i glavnoj urednici dr. Adeli Kolumbić Lakoš.

Cilj je ovog broja MEDICUSA da u 18 izabranih članaka čiji su autori eminentni stručnjaci iz određenih područja pruži pregled zanimljivih i aktualnih tema iz područja urogenitalnih infekcija.

Infekcije mokraćnog sustava (IMS) najčešće su bakterijske infekcije ljudi i najčešći razlog za opravdano propisivanje antimikrobnih lijekova. Točnih podataka o učestalosti IMS u Hrvatskoj i u Europi nema. U SAD-u su IMS razlog za 7 milijuna posjeta liječniku godišnje i za 15% izvanbolnički propisanih antimikrobnih lijekova. Ondje se godišnje hospitalizira zbog IMS više od 100.000 osoba, a IMS su s udjelom od 40% najčešće bolničke infekcije.

Procjenjuje se da svake godine više od 400 milijuna odraslih oboli od spolno prenosivih bolesti, a da se oko 60% infekcija pojavljuje u osoba mlađih od 25 godina. Tako su spolno prenosive i urogenitalne infekcije (UGI) još uvijek važan javnozdravstveni problem u području spolnog i reproduktivnog zdravlja.

Odabir antibiotika za empirijsko liječenje UGI nekada je bio jednostavan, no zbog velike i često iracionalne uporabe antibiotika danas se razvila značajna rezistencija u velikog broja uropatogena. U Hrvatskoj je danas 50% *E. coli* i 30% *P. mirabilis* rezistentno na ampicilin, a udio sojeva *E. coli* koji produciraju beta-laktamaze proširenog spektra kreće se oko 2%. Rezistencija *E. coli* na kotrimoksazol u Hrvatskoj iznosi više od 20%, a opaža se i stalan porast rezistencije *E. coli* na fluorokinolone koja je sada dostigla 10%. Na mikoplazme, ureaplazme i klamidije dobru djelotvornost pokazuju tetraciklini, makrolidi i neki fluorokinoloni. Rezistencija je ovih patogena opisana, no još nije poprimila klinički značajne razmjere.

U Papanicolaouovu obojenom cerviko-vaginalnom razmazu rutinski se nastoje prepoznati određeni mikroorganizmi koji inficiraju sluznicu donjeg dijela genitalnog trakta – *Candida albicans*, *Trichomonas vaginalis*, *Actinomyces* spp., *Gardnerella vaginalis*, *Chlamydia trachomatis*, *Herpes simplex virus* i humani papilomavirus. Citološke promjene često nemaju dostatnu dijagnostičku vrijednost te stoga kliničar citološku dijagnozu treba shvatiti tek kao moguću sugestiju i odnositi se prema njoj u skladu s ukupnim kliničkim nalazom.

Metode molekularne dijagnostike dio su rutinskoga dijagnostičkog algoritma spolno prenosivih infekcija (SPI) i uglavnom se temelje na primjeni standardiziranih amplifikacijskih molekularnih testova kojima možemo detektirati uzročnike SPI u različitim biološkim uzorcima, tj. obriscima cerviksa, vagine, uretre i u urinu.

U današnje vrijeme zbog naglog razvoja tehnoloških mogućnosti radiologije liječnicima neradiolozima nije više jednostavno odabrati pravu i bolesniku najkorisniju dijagnostičku metodu. Svaka od metoda radiološke dijagnostike ima svoje mogućnosti i ograničenja te ih je potrebno poznavati, odnosno nužna je suradnja liječnika-ordinarijusa koji traži pregled i radiologa-dijagnostičara koji ga primjenjuje i interpretira.

Infekcije donjeg dijela genitalnog trakta žene i simptomi koje one izazivaju najčešći su razlozi posjeta ginekologu. Zdjelična upalna bolest (PID) najčešći je uzrok neplodnosti, ektopične trudnoće i kronične zdjelične boli. Danas se u većine bolesnica s PID-om savjetuje empirijsko liječenje. U hrvatskim smjernicama liječenja azitromicin je kao dio kombinirane antimikrobne terapije nezaobilazan lijek.

Poremećaji mokrenja značajno umanjuju kvalitetu života žene i važan su javnozdravstveni problem koji utječe na fizičko i psihičko zdravlje žena. Čak 25–30% žena u starijoj životnoj dobi obolijeva od statičke inkontinencije mokraće (SIU). Danas je trend da se u liječenju SIU rabe jednostavne, učinkovite i sigurne laparoskopske tehnike i *slings* metode.

Nove smjernice za antimikrobno liječenje i profilaksu IMS odraslih i djece do 12 godina donesene su u skladu s uputama "Agree Collaboration", a trojica autora članovi su radne grupe Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi Republike Hrvatske koja djeluje u okviru projekta Antimicrobial Resistance Surveillance in Human Medicine.

Temelj dijagnostike, a i ispravne antimikrobne terapije IMS u djece je bakteriološka kultura urina i slikovna dijagnostika kojoj je cilj otkrivanje postojanja anomalije urotakta. Samo rano otpočeta antimikrobna terapija IMS u djece smanjuje mogućnost trajnog oštećenja bubrežnog parenhima u djece s pijelonefritisom. Od 8 danas poznatih humanih herpes virusa spolno prenosive infekcije i bolesti mogu uzrokovati poglavito herpes simpleks virus 1 i 2, dok se citomegalovirus, *Epstein-Barrov* virus i humani herpes virus 8 mogu rjeđe prenijeti spolnim putem te uglavnom ne uzrokuju kliničke manifestacije u vezi s urogenitalnim sustavom.

Perzistentna infekcija humanim papilomavirusom dokazani je uzročno-posljedični faktor za nastanak preinvazivnih lezija i raka vrata maternice. Prema posljednjim smjernicama Europskog odjela Svjetske zdravstvene organizacije primarna zadaća javnoga zdravstvenog sustava je uvođenje sekundarne prevencije dobro organiziranim programima probira. Organizaciju nacionalnih imunizacijskih programa moguće je aplicirati samo u zemljama s dobro organiziranim programima sekundarne prevencije i u zemljama koje to mogu platiti.

Postoji osnovana sumnja da i infekcija *C. trachomatis* ima ulogu u nastanku preinvazivnih i invazivnih lezija vrata maternice. Gonoreja i druge SPI rizični su čimbenici za nastanak cervikalnog karcinoma, one su biljeg prisutnosti HPV-a i rizičnoga spolnog ponašanja oboljele osobe.

Najčešće infekcije muškoga reproduktivnog sustava su akutni i kronični prostatovezikulitis, epididimitis i uretritis. One uzrokuju disfunkciju sekretorne aktivnosti prostate, sjemenih vezikula i epididimisa, što ima za posljedicu smanjenje broja i pokretljivosti spermija. Kasne posljedice preboljelih upala mogu uzrokovati opstrukcije i dovesti do oligospermije i azoospermije. Azitromicin je djelotvoran i siguran lijek u liječenju infekcije prostate uzrokovane *C. trachomatis* i *U. urealyticum*. Primjena azitromicina preporučuje se u liječenju akutnog, kroničnog i asimptomatskog prostatitisa uzrokovanog *C. trachomatis* i *U. urealyticum*.

Karcinom prostate je u novije vrijeme prepoznat kao vodeći uzrok mortaliteta i morbiditeta muškaraca druge i treće životne dobi. U recentnim publikacijama sve je više dokaza o direktnoj ili indirektnoj povezanosti kronične upale i/ili infekcije i karcinoma prostate.

Zahvaljujem svim autorima članaka, tehničkim stručnjacima, svim suradnicima MEDICUSA, a posebno glavnoj i odgovornoj urednici dr. Adeli Kolumbić Lakoš na inventivnosti i senzibilnosti za zanimljive teme i na povjerenju u autore članaka i mene kao gosta urednika.

I na kraju, dragi čitatelji, poštovani kolegice i kolege, nadam se da će vam ovaj broj MEDICUSA s izabranim poglavljima iz urogenitalnih infekcija, kao nastavak MEDICUSA 2003;12:155-270, biti zanimljiv i aktualan te da ćete se ovim člancima kao podsjetnicima u praksi, rado vraćati po korisne savjete.

Prof. dr. sc. Višnja Škerk